

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTAIGA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 56, LT-01110 Vilnius, tel. 8 706 65105, faks. 8 706 65138, el. p. ombuds@lrski.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191759894

VšĮ Marijampolės pirminės sveikatos priežiūros centro
direktoriui Mantui Čėsnai

2019-04-19 Nr.

Marijampolės savivaldybės administracijai

DĖL PAKARTOTINIO VIZITO VŠĮ MARIJAMPOLĖS PIRMINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS CENTRE REZULTATŲ

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai, vykdydami nacionalinės prevencijos institucijos funkcijas (Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo (toliau – Įstatymas) 3 str. 3 d., 19¹ str. 1 d.), nuolat lankosi laisvės apribojimo vietose (Įstatymo 19¹ str. 2 d.).

Įgyvendinami nacionalinę kankinimų prevenciją, Seimo kontrolieriai turi teisę pavesti Seimo kontrolierių įstaigos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams nuolat tikrinti, kaip laisvės apribojimo vietose elgiamasi su asmenimis, kurių laisvė apribota, patekti į visas laisvės apribojimo vietas ir visas jose esančias patalpas, susipažinti su jų įrengimu ir infrastruktūra; apklausti be liudininkų asmenis, kurių laisvė apribota, taip pat bet kokius kitus asmenis, kurie galėtų suteikti reikiamos informacijos (Įstatymo 19¹ str. 4 d. 9 p.).

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus 2018 m. lapkričio 12 d. ataskaitoje Nr. PRJ2018/1-67 „Po vizitų Marijampolės apskrities suaugusiųjų globos įstaigose: VšĮ Marijampolės pirminės sveikatos priežiūros centre, VšĮ Švč. Marijos globos namuose, Marijampolės specialiuosiuose socialinės globos namuose, VšĮ Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo globos namuose, BĮ Suvalkijos socialinės globos namuose, Kalvarijos globos ir užimtumo centro globos namuose, VšĮ Kazlų Rūdos socialinės paramos centre, Kudirkos Naumiesčio parapijos socialinės pagalbos centre, Kukarskės globos namuose ir Vilkaviškio rajono savivaldybės Gudkaimio globos namuose“ (toliau vadinama – Seimo kontrolieriaus 2018 m. lapkričio 12 d. ataskaita Nr. PRJ2018/1-67) pateikė išvadas dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų šiose įstaigose (tarp jų, ir VšĮ Marijampolės pirminės sveikatos priežiūros centre (toliau – Marijampolės PSPC arba GĮ) ir rekomendacijas nustatytiems trūkumams taisyti.

Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti, kaip įgyvendintos Seimo kontrolieriaus 2018 m. lapkričio 12 d. ataskaitoje Nr. PRJ2018/1-67 pateiktos rekomendacijos, 2019 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. 11P-4 pavedė Seimo kontrolierių įstaigos Žmogaus teisių biuro patarėjai Kristinai Brazevič ir Žmogaus teisių biuro vyriausiosioms specialistėms Aurelijai Baltikauskaitei ir Irmai Zablackaitei atlikti pakartotinį patikrinimą Marijampolės PSPC.

Marijampolės PSPC 2019 m. sausio 30 d. raštu Nr. 1–56 (1.8.) „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus nustatytų neatitikimų šalinimo“ pateikė Seimo kontrolieriui informaciją apie rekomendacijų nagrinėjimų rezultatus.

2019 m. kovo 4 d. vykusio pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad:

1. *Įgyvendintos rekomendacijos*

Seimo kontrolierius Marijampolės PSPC administracijai rekomendavo imtis priemonių užtikrinti, kad:

1.1. įstaiga apsirūpintų darbuotojams reikalingomis techninės pagalbos priemonėmis

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad GĮ yra įsigijusi funkcinį lovų, specialių tualetų ir dušo kėdžių, apiplovimo vežimėlį, taip pat įstaiga įsigijo mobilų keltuvažį, kuriuo naudodamiesi įstaigos darbuotojai gali nesunkiai pakelti judėjimo negalią turinčius gyventojus;

1.2. būtų tinkamai organizuotos asmens higienos paslaugos gyventojams atsižvelgiant į kiekvieno asmens poreikius; gyventojai būtų maudomi ir lovos skalbiniai keičiami ne rečiau nei kas 7 dienas

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad gyventojų lovos skalbiniai keičiami ir gyventojams užtikrinamas maudymas pagal poreikį arba ne rečiau kaip kas septynias (7) dienas. Taip pat GĮ gyventojams sudarytos sąlygos savo skalbinius skalbti savarankiškai;

1.3. personalas, prieš įeidamas į gyventojų kambarį, visuomet pasibelstų (net jei durys yra praviros)

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad darbuotojai, prieš įeidami į gyventojų kambarius, visuomet pasibeldžia. Taip pat GĮ administracija darbuotojams periodiškai primena apie pareigą gerbti gyventojų privatumą;

1.4. globojamas asmuo būtų apgyvendinamas konkrečiame kambaryje arba į kitą kambarį perkeliamas (arba keičiamas jo kaimynas) tik asmens sutikimu (išskyrus būtinus atvejus)

Pakartotinio patikrinimo metu tiek darbuotojai, tik gyventojai patvirtino, jog atsižvelgiama į įvairius gyventojų pageidavimus, pasiūlymus ir iniciatyvas pasirenkant kambario kaimyną. Apgyvendinant asmenis, atkreipiamas dėmesys į kambario kaimynų charakterių suderinamumo bei bendravimo ypatumus, pvz., amžių, lytį, sveikatos būklę, poreikius bei pomėgius;

1.5. būtų atkreiptas dėmesys į kartu gyvenančių asmenų nesutarimus ir siekiama juos spręsti

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad konfliktinė situacija, dėl kurios buvo pateikta rekomendacija, yra išspręsta. GĮ administracija patvirtino, kad, esant konfliktui tarp kartu gyvenančių asmenų, jis yra sprendžiamas. Nepavykus išspręsti tarp gyventojų kilusių nesutarimų, asmenys perkeliama gyventi į kitą kambarį arba keičiami kambario kaimynai;

1.6. būtų nuolat didinamos darbuotojų ir gyventojų žinios apie privatumą

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad darbuotojų ir gyventojų bendrų susirinkimų, individualių pokalbių su gyventojais metu periodiškai yra aptariama ir primenama gyventojų teisė į privatumą;

1.7. gyventojams, kurie orientuojasi aplinkoje, būtų užtikrinama galimybė laisvai judėti po įstaigos teritoriją bei už jos ribų ir apie šią galimybę jie būtų tinkamai informuoti

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad darbuotojai skatina gyventojus savarankiškai judėti. Gyventojai patvirtino, kad gali laisvai išeiti, o kuriems reikia darbuotojų pagalbos – darbuotojai pagal galimybes išveda (pildomas gyventojų vedimo į lauką registracijos žurnalas);

1.8. gyventojams būtų sudaryta galimybė savarankiškai išsiskalbti bei tvarkytis savo kambarius

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad GĮ įsigijo ir naudoja drabužių skalbimo bei džiovinimo mašinas. Gyventojams sudarytos sąlygos ir jie skatinami savarankiškai tvarkytis savo kambarius. Gyventojams, kuriems reikalinga pagalba tvarkantis savo kambarius, padeda GĮ darbuotojai;

1.9. gyventojai būtų skatinami naudotis visais stalo įrankiais

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad gyventojams maitinimo metu pateikiami visi stalo įrankiai; taip pat gyventojai skatinami jais naudotis.

2. Iš dalies įgyvendintos rekomendacijos

Seimo kontrolierius Marijampolės PSPC administracijai rekomendavo imtis priemonių užtikrinti, kad:

2.1. įstaigos teritorija ir patalpos būtų pritaikytos neįgaliųjų poreikiams

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad dauguma GĮ gyventojų turi sunkią negalią (nevaikšto). Šiltuoju metų laiku gyventojai, naudojantys neįgaliųjų vežimėlius, padedami darbuotojų

patenka į lauką. Jie taip pat naudojami GĮ įrengtu liftu. GĮ patalpose nėra slenksčių, artimiausiu metu planuojama įrengti turėklus. Atsižvelgiant į esamą GĮ infrastruktūrą, GĮ administracija svarsto galimybę specializuotis apgyvendinant išimtinai tik sunkią judėjimo negalią turinčius bei nevaikštančius gyventojus;

2.2. įstaigoje nebūtų pereinamųjų gyventojų kambarių, prie kambario durų esantys baldai netrukdytų uždariant kambario duris

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad GĮ laikinai, kol bus atlikti rekonstrukciniai remonto darbai, draudžiama naudotis bendru balkonu, kurį naudojant ir buvo susidariusi situacija dėl pereinamo kambario buvimo. Rekonstrukciniai remonto darbai, įrengiant stacionarią sienelę, atskiriančią kambarį nuo patekimo į bendrojo naudojimo balkoną, numatyti 2019 m. rugsėjo mėn. Gyventojų kambarių durys užsidaro, nėra juos uždaryti kliudančių baldų;

2.3. gyventojams, atsižvelgiant į jų savarankiškumą, būtų sudaroma galimybė saugiai laikyti asmeninius daiktus savo atskiroje rakinamoje vietoje

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad ne visuose gyventojų kambariuose yra įrengti užraktai spintose, spintelėse, taip užtikrinant gyventojams galimybę saugiai laikyti savo asmeninius daiktus. Taip pat yra tokių kambarių, kuriuose apskritai nėra rakinamų spintelių arba yra tik viena, skirta keliems gyventojams;

2.4. gyventojams, atsižvelgiant į jų savarankiškumą, būtų sudaroma galimybė užsirakinti savo gyvenamąsias patalpas

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad iki 2019 m. rugsėjo mėn. planuojama globotinių gyvenamuosiuose kambariuose įrengti durų užraktus;

2.5. visiems naujai atvykusiems gyventojams ISGP būtų sudaromas per Apraše nustatytus (1–1,5 mėn.) terminus

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad naujai atvykusiems gyventojams ISGP sudaromas per laikotarpį iki trijų (3) mėnesių.

3. Neįgyvendintos rekomendacijos

Seimo kontrolierius Marijampolės PSPC administracijai rekomendavo imtis priemonių užtikrinti, kad:

3.1. į darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo planą būtų įtrauktos mokymų temos konfliktų psichologijos, smurto prevencijos, agresyvaus elgesio valdymo ir vyresnio amžiaus žmonių teisių institucinėje globoje klausimais

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad GĮ vis dar nėra sudaryti 2019 metų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo planai;

3.2. negalintiems vaikščioti asmenims būtų sudarytos galimybės pabūti gryname ore

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad iki 2019 m. rugsėjo mėn. planuojama suremontuoti GĮ antrame aukšte esantį balkoną, kad juo galėtų naudotis ir judėjimo negalią turintys asmenys (pabūti gryname ore). Dėl gyventojų, naudojančių neįgaliųjų vežimėlius, vežimo į lauką žr. 2.1 punktą;

3.3. gyventojų kambariuose visuomet būtų naudojama širma atliekant asmens higienos procedūras ir sveikatos priežiūros specialistų apžiūros metu

Per pakartotinį patikrinimą nustatyta, kad, nors darbuotojams nuolat primenama naudoti širmą atliekant asmens higienos procedūras ir gyventojų apžiūrą, ji ne visuomet yra naudojama. Vertinant objektyvias aplinkybes, dėl kokių priežasčių širma nėra naudojama, nustatyta, kad ji yra sunki ir nepatogi. GĮ administracija apsvaistys pateiktą siūlymą gyventojų kambariuose įrengti patogias naudoti lovas atskiriančias užuolaidas;

3.4. būtų sudarytos sąlygos gyventojams šiltuoju metų sezonu maistą gauti lauke

Pakartotinio patikrinimo metu nustatyta, kad, suremontavus GĮ antrame aukšte esantį balkoną (žr. papildomai 3.2 punktą), planuojama sudaryti sąlygas šiltuoju metų laiku gyventojams maistą patiekti lauke.

Seimo kontrolierius, atsižvelgdamas į per pakartotinį patikrinimą nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu ir 6 dalimi, VšĮ Marijampolės pirminės sveikatos priežiūros centro direktoriui Mantui Čėsnai rekomenduoja:

1) ieškoti galimybių užtikrinti, kad kiekvienas gyventojas, kuris, atsižvelgiant į jo savarankiškumą, galėtų naudotis rakinama spintele savo gyvenamajame kambaryje;

2) imtis priemonių užtikrinti, kad darbuotojai visuomet naudotų širmą atliekant asmens higienos procedūras ir sveikatos priežiūros specialistų apžiūros metu (pvz., gyventojų kambariuose įrengus patogias naudoti lovas atskiriančias užuolaidas);

3) imtis priemonių užtikrinti, kad būtų sudarytas *darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo planas, į kurį būtų įtrauktos mokymų temos konfliktų psichologijos, smurto prevencijos, agresyvaus elgesio valdymo ir vyresnio amžiaus žmonių teisių institucinėje globoje klausimais*;

4) imtis priemonių užtikrinti, kad visiems *negalintiems vaikščioti ir / arba gulintiems asmenims būtų sudarytos galimybės pabūti gryname ore*;

5) imtis priemonių užtikrinti, kad, globotiniams pageidaujant ir esant tinkamoms oro sąlygoms bei gyventojų sveikatos būklei, būtų sudarytos sąlygos šiltuoju metų sezonu įstaigos tiekiamą maistą gyventojams gauti (valgyti) lauke.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 6 dalimi apie Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus pranešti iki 2019 m. gegužės 20 dienos. Kompetentingos institucijos turi konsultuotis su Seimo kontrolieriumi dėl rekomendacijų galimų įgyvendinimo priemonių.

Įstaigos vadovas, Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas

Vytautas Valentinavičius, tel. 8 706 65 148, el. paštas vytautas.valentinavicius@lrski.lt
Aurelija Baltikauskaitė, tel. 8 706 65 107, el. paštas aurelija.baltikauskaitė@lrski.lt
Kristina Brazevič, tel. 8 706 65 129, el. paštas kristina.brazevic@lrski.lt
Juras Taminskas, tel. 8 706 65146, el. paštas juras.taminskas@lrski.lt
Irma Zablackaitė, tel. 8 706 65 192, el. paštas irma.zablackaite@lrski.lt